

Rīgā, 2022. gada 2. maijā.

Nr. 01_05_2022

**Latvijas Republikas Zemkopības ministram
Kasparam Gerhardam
un Vides aizsardzības un reģionālās attīstības ministram
Artūram Tomam Plešam
Latvijas Republikas Saeimas Tautsaimniecības, agrārās, vides un
reģionālās politikas komisijai
Eiropas Parlamenta deputātiem Latvijā**

Atklāta vēstule, aicinot meklēt kopsaucējus Latvijas dabas resursu apsaimniekošanā

Godātie ministri un deputāti,

Jūnija beigās Eiropas Komisija nāks klajā ar jaunu regulu pesticīdu (jeb sintētisko augu aizsardzības līdzekļu) lietošanas samazināšanai.

Regula aizvieto 2009. gada Ilgtspējīgas pesticīdu lietošanas direktīvu, kuras mērķi bija panākt, ka:

- sintētiskos pesticīdus izmanto tikai tad, ja tā ir vienīgā iespēja, sākt ar labu lauksaimniecības praksi un integrēto augu aizsardzību, ja nepieciešams, dodot priekšroku neķīmiskām alternatīvām vai zema riska pesticīdiem;
- ieviest stingrus pasākumus pesticīdu ietekmes uz iedzīvotājiem mazināšanai (t.sk. buferzonas);

- samazināt izmantoto pesticīdu apjomu;
- aizstāt mazāk drošus pesticīdus ar drošākiem;
- aizsargāt sabiedrības grupas, kas visvairāk pakļautas pesticīdu ietekmei.

Tomēr vairums ES valstu šo direktīvu pilnībā neieviesa, tādēļ tās ietekme bija ierobežota:

- lauksaimniecībā pesticīdi joprojām ir pirmā izvēle augu aizsardzībā, izmantotās metodes ietver sēklu apstrādi un vairākkārtēju miglošanu visa gada garumā;
- kopējais izmantoto pesticīdu apjoms nav būtiski mazinājies;
- 55 toksiskākie pesticīdi, kuru izmantošana jau sen bija jāpārtrauc, joprojām tiek lietoti;
- direktīvas mērķis bija sekmēt integrēto augu aizsardzību, izmantojot tādas metodes kā augseka, virsaugi, buferzonas dabiskai kaitēkļu apkarošanai, mehāniskā ravēšana, kā arī citas pieejamas lauksaimniecības metodes un atstājot pesticīdu lietošanu kā pēdējo alternatīvu. Taču šīs metodes tiek izmantotas tikai nelielā mērogā, galvenokārt bioloģiskajā lauksaimniecībā;
- ES lauksaimnieku zināšanas par neķīmiskām alternatīvām un preventīvām kaitēkļu apkarošanas metodēm nav būtiski uzlabojušās.

Tātad, kopš šīs Ilgtspējīgas pesticīdu lietošanas direktīvas ieviešanas esam pazaudējuši 13 gadus, jo faktiski šī direktīva nepanāca vēlamās pārmaiņas.

Šobrīd ārkārtīgi svarīga ir ātra rīcība, jo:

- bioloģiskā daudzveidība ir kritiski apdraudēta (IPBES ziņojums 2019), kas nozīmē, ka mūsu pārtika, iztika, veselība un vide ir pakļauta nopietnam apdraudējumam (FAO 2019);
- pēdējo 30 gadu laikā esam zaudējuši būtisku kukaiņu populācijas daļuⁱ, apdraudētas arī citas organismu grupas, t.sk. ūdens vides organismi un putni. Dažādas pesticīdu atliekvielas ir nopietni kaitējušas augsnē sastopamajiem dzīvajiem organismiem, kuri ir tās auglības pamatā;
- Latvijā pesticīdi ir klātesoši visur, pat vietās, kur tie nav tikuši lietoti, to rāda arī Latvijas Bīskopības biedrības veiktais pētījums. Tie uzkrājas augsnē, tie piesārņo un izplatās pa ūdeni un gaisu. Gaisa un virszemes ūdeņu kvalitāte daudzviet Eiropā ir ievērojami zemāka par noteikto aizsardzības līmeni;
- arvien vairāk zinātnisko pētījumu secina, ka pastāv spēcīga saikne starp pesticīdiem un ļaundabīgiem audzējiem, kā arī smadzeņu un nervu sistēmas bojājumiem, kas izraisa tādas kaites kā Pārkinsona slimībaⁱⁱ.

Lai novērstu bioloģiskās daudzveidības izzušanu un sabiedrības veselības lejupslīdi, un nodrošinātu ilgtspējīgu veselīgas pārtikas ražošanu, mums ir steidzami nepieciešami daudz vērienīgāki pasākumi sintētisko pesticīdu lietošanas (un risku) samazināšanai. Pret pesticīdiem

(augu aizsardzības līdzekļiem) jāizturas kā pret kaitīgām vielām un jāuzlabo ar tiem saistītais normatīvais regulējums.

Tāpēc aicinām jūs:

- uzlabot ierosinātos tiesību aktus par pesticīdu lietošanas samazināšanu;
- atbalstīt saistošu mērķu noteikšanu attiecībā uz pakāpenisku, taču pilnīgu pesticīdu lietošanas aizliegumu, ko Eiropas pilsoņu iniciatīvā "[Glābiet bites un lauksaimniekus](#)" pieprasa 1,2 miljoni ES pilsoņu, un ko parakstījuši arī 7000 Latvijas pilsoņi. Lai risinātu bioloģiskās daudzveidības un veselības krīzi, tiek prasīts līdz 2030. gadam samazināt sintētisko pesticīdu lietošanu par 80% un līdz 2035. gadam atteikties no tiem pilnībā;
- izmantot Kopējās lauksaimniecības politikas (KLP) subsīdijas un mobilizēt papildu finanšu resursus, lai atbalstītu lauksaimniekus pārejā uz ilgtspējīgu lauksaimniecību bez toksisku vielu izmantošanas; sasaistīt KLP finansējumu ar pesticīdu izmantošanas samazināšanas mērķiem;
- nekavējoties izņemt no tirgus visus īpaši bīstamos pesticīdus;
- pārtraukt izņēmumu piemērošanu, kas ļauj turpināt aizliegtu pesticīdu izmantošanu;
- bez izņēmumiem aizliegt tādu produktu importu, kas piesārņoti ar Eiropā neregistrētiem pesticīdiem vai kas satur jebkura pesticīda atliekvielas daudzumā, kurš pārsniedz ES atļautos maksimālos atliekvielu līmeņus. Tas nodrošinās Eiropas lauksaimniekiem vienlīdzīgus konkurences apstākļus;
- bioloģiskās daudzveidības krīze ir globāla problēma – ir jāpārtrauc arī aizliegtu pesticīdu eksports;
- noteikt pesticīdu lietošanas biežumu (nevis to pārdošanas statistiku) par galveno indikatoru, pēc kura vērtēt virzību uz pesticīdu lietošanas samazinājumu. Saskaņotais riska rādītājs nr. 1 (*HR1, Harmonised Risk Indicator 1*) nav piemērots pesticīdu lietošanas un risku samazināšanas novērtēšanai;
- lauksaimniecības statistikā par resursu izmantošanu un produkcijas apjomu izmantot piemērotus datus par pesticīdu lietošanu (sk. šo publikāciju par [priekšlikumiem lauksaimniecības ielaides un izlaides statistikaiⁱⁱⁱ](#)).

Ikvienai valstij būs jāizvēlas sava pozīcija un jāsniedz komentāri par ierosināto regulu. Mēs aicinām jūs nodrošināt, ka Latvija dara visu iespējamo, lai atjaunotu bioloģisko daudzveidību un novērstu kaitējumu cilvēku veselībai, ūdenim un apkārtējai videi, kā arī lai atalgotu lauksaimniekus par darbu saskaņā ar dabu un nodrošinātu taisnīgas cenas veselīgai pārtikai.

Mūsu biedri un atbalstītāji, kā arī pilsoņi, kuri parakstījuši iniciatīvu "Glābsim bites un lauksaimniekus", jautā, kas notiks ar viņu izvirzītajām prasībām? Aicinām jūs ieklausīties šajās prasībās un nodrošināt, ka pesticīdu lietošana kļūst par izņēmumu, nevis normu.

Ar cieņu,

Jana Simanovska, biedrība “Ekodizaina kompetences centrs”

Elgars Felcis, Latvijas Permakultūras biedrība

Valters Brusbārdis, Latvijas Biškopības biedrība

Andrejs Briedis, Latvijas Dabas fonds

Līga Brūniņa, Baltijas Krasti

Juris Jātnieks, Vides konsultatīvā padome

DOKUMENTS IR PARAKSTĪTS AR ELEKTRONISKO PARAKSTU UN SATUR LAIKA ZĪMOGU

Atsauces:

ⁱ Piemēram, pētījums Vācijā par kukaiņu daudzuma ievērojamo samazināšanos aizsargājamās teritorijās: Hallmann CA, Sorg M, Jongejans E, Siepel H, Hofland N, et al. (2017) More than 75 percent decline over 27 years in total flying insect biomass in protected areas. PLOS ONE 12(10): e0185809. <https://journals.plos.org/plosone/article?id=10.1371/journal.pone.0185809>

ⁱⁱ Metaanalīze, kas apkopo pārsimt pētījumus par iedzīvotāju saskarsmi ar pesticīdiem to dzīvesvietu tuvumā, liecina par dažādu saslimšanu, tādu kā ļaundabīgi audzēji, iedzimtas malformācijas, neiroloģiskas slimības, bērna attīstība traucējumi, grūtniecības komplikācijas, ģenētiskas vai epiģenētiskas modifikācijas, elpošanas ceļu slimības, saistību ar dzīvošanu ar pesticīdiem apstrādātu lauku tuvumā Teysseire R, Manangama G, Baldi I, Carles C, Brochard P, Bedos C, et al. (2020) Assessment of residential exposures to agricultural pesticides: A scoping review. PLoS ONE 15(4): e0232258. <https://doi.org/10.1371/journal.pone.0232258>

ⁱⁱⁱ “Taking Aim with a Blindfold on”, https://www.pan-europe.info/sites/pan-europe.info/files/public/resources/press-releases/PR%20with%20LIFE%20logo/GLOBAL2000-PANEurope_TAKING-AIM-WITH-A-BLINDFOLD-ON.pdf